

# BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

A. L. ED. LINDBLOM.

---

N<sup>o</sup> 11. Lund den 2 November 1840.

---

## I. Original-Afhandlingar.

### 1. Svenska Pilararterne; af E. Fries.

(Forts. fr. Nr 9).

Flere arter, som hittills endast varit kände som planterade, f. e. *S. fragilis*, *alba*, *Daphnoidis* var., känna vi nu som verkliga inhemska äfven i Skandinavien. Fast dessa, liksom *Berberis*, *Aquilegia*, *Rosa pomifera* m. fl. i slättlands provinser icke förekomma annorledes än odlade eller förvildade, är intet tvifvel om att de i våra bergs- och fjäll-frakter äro verkliga inhemska. Att afgöra hvilka vexter som äro ursprungliga inhemska, så vidt denna fråga någonsin kan besvaras, är visserligen en bland de svåraste uppgifter i vexternes historia (till Vext-Geografien hör den icke) och utredes icke af empiriskt tycke, utan endast genom klar insigt i artens historia och af allmänna vextgeografiska förhållanden. Vår flora är fattig, södern är vida rikare, men just deraf förledes man så lätt att för alla vexter vilja söka ett sydligare ursprung, och anse en vext för förvildad blott derför att den tillika odlas. Likväl äro *Apium graveolens*, *Asparagus*, *Pastinaca*, *Bellis* och otaliga andra, som odlas, obestriddligen infödde, då deremot en mängd icke odlade och till och med mycket ymniga f. e. *Bunias*, *Salvia pratensis* m. fl. i sednare tider äro införde. Hvarje vext, som blir föremål för allmännare kultur, måste derigenom synas som egentligen vildt växande försvinna. Detta är ett märkvärdigt förhållande, som väl förtjenar uplysas genom en egen afhandling;

härigenom förklaras, hvarföre de flesta kulturväxter nu icke äro bestämda Patria; hvarföre man f. e. i Tyskland betviflar huruvida *Brassica*, *Camelinae* m. fl. der äro vilda; hvarföre man icke i Skåne erkänner, liksom i hela öfriga Sverige snart sagdt, *Vicia sativa* för vild, emedan den på förra stället allmänt odlas. Som likväl ännu några Pilarter återstår, hvilka man icke funnit fullkomligen vilda hos oss, uptaga vi i följande uppställning alla, som förekomma på oupodlad jord, äfven om de ursprungligen äro planterade. Af en del finnes endast ena könet; i detta fall visar honplantan på ett sydligare, hanplantan på ett nordligare ursprung. Redan deraf borde man insett, att de i S. Sverige vanligen eller endast förekommande hanträden af *S. alba*, *S. fragilis*, *S. amygdalina*, *S. daphnoides*, o. s. v. hänvisa på ett subalpiskt ursprung. Möjligen skulle likväl en del arter, hvaraf endast honplantan finnes hos oss, kunna vara vilda (i Tyskland finnes vanligen endast hönståndet af *S. mollissima*, *hippophaëfolia* o. s. v.), liksom af flera växter endast honplantan utbildas i Norden, men i alla fall antyder detta att den der är utom sin naturliga region. Man jemföre hvad vi annorstädes utvecklats om könsförändring inom Pilslägtet, härledd af klimateriska orsaker.

Af flera bland de mest månglynnade arter har det, som jag hoppas, lyckats mig urskilja vissa bestämda klimateriska afarter, mera utmärkta då man betraktar naturen i stort än i enskilda exemplar i herbarier; men just derigenom märkvärdigare än de efter bladens, fruktämnenas beklädning o. s. v. vanligen antagna artförändringar. — Jemte det jag i det följande framställer dessa, får jag äfven tillfälle att utförligare rättfärdiga sådana af mig i föregående arbeten gjorda antaganden, hvars grunder ännu icke af andra synas vara fullt insedda. För mig var det särdeles smickrande att den ädle och berömde *Koch*, som förut bearbetat de europeiska *Salices*, i sin *Synops. Fl. Germ.* icke blott antagit våra bestämmningar utan äfven öfvergått till min åsigt öfver *S. Rus-*

*seliana, viridis, angustifolia, Waldsteiniana*, o. s. v., hvilken säkerligen eljest af mängden blifvit förkastad. Ännu återstår likväl oss imellan några smärre afvikelser, som jag nedanföre skall söka upplysa. — Jag öfvergår nu till uppställningen af de Skandinaviska arterna.

1. *Amerina*. \* *Fragiles*, med slutligen affallande hängefjäll.

1. *S. pentandra* L. *Fl. Lapp. t. 8 fig. z.*

\* *tetrandra* Linn. *It. Öl. p. 13 — Fl. Lapp. t. 8 fig. b.*

*Ann.* Underarten (för sjelfständig art anser jag den icke, som man lätt af citatet i *Hartm. Fl.* skulle tro) är insamlad på Linneanska vextstället, så att detta namn är fullkomligt säkert; mycket ovisst är om *S. cuspidata* Schultz hör hit (jempf. *Meyer Chl. Hannov.*).

2. *S. fragilis* L. — *It. Scan. p. 200. Herb. Norm. I. n. 60.*

— *decipiens*. *S. decipiens* Hoffm. *Smith. S. vitellina* Linn. sed synon. ad analogum statum *S. albæ*.

\* *pendula* Ser. — *Linn. Suec. ed. I. n. 812.*

*Ann.* Tyska författare anse afarten *decipiens*, med under gröna blad, för typiska formen, men hos oss är denna endast sedd på ett par ställen i Skåne, då vår, af teoretiska grunder, antagne hufvudform (jempf. *S. amygdalina*) tillika är allmän öfver hela landet utom norra orterne; i V. Upland, Westmanland, Dalarne o. s. v. synes den verkliga vild. Deremot är underarten *pendula* den, som mest förekommer i de magra vestliga provinserne samt Norge. Den är *S. Ehrhartiana* Smith efter Meyer, hvilken anser den verkliga *S. Russeliana* för en bastard af denna och *S. alba*. De Kochska exemplar jag sett af *S. Russeliana* komma närmare *S. alba* än någon i Sverige funnen form. Detta jemte flera förhållanden göra, att den bestämda och ytterst träffande benämningen af *Seringe* af mig föredrages; *Russeliana* afser flera olika former.

3. *S. viridis* Fr. — *Nov. p. 28. Herb. Norm. I. n. 61.*

— *corallina*, med tät krona, sega korallröda grenar.

*Ann.* De i alla åldrar uprätta hängenen iskilja denna tydligen från samtliga förvandta arter. Tillhör Göta rikets skogstrakter, fast den vid Kalmar går ut till hafvet; vild bildar den en hög buske; odlad jemte *S. alba* på Skånska slätten blir den ett träd, som genom kronans förnyade afstympning bildar var. *corallina*.

4. *S. alba* L.

— sativa L. *It. Scan. p. 200. Herb. Norm. I. n. 62.*

*Ann.* Stamformen eller den vilda typen af denna art, hvilken finnes vid Lerelfven i Norge, har kortare och bredare blad än den odlade, som utgör en märkvärdig afart. Den står i samma förhållande till den vilda, som *S. fragilis* \* *pendula* till den hos oss vanliga *S. fragilis*. — Det är just denna vilda busklikä form som Smith förstår med *S. alba*, då han skiljer den från *S. coerulescens* eller den odlade högstammige. Ingen förf. har i min tanka hittills förstätt dessa Smithska arters förhållande till hvarandra, utan har man sökt båda i den odlade.

\* \* *Amygdalina* hängelfjällen quarsittande.

5. *S. amygdalina* L. — *Succ. n. 881, Herb. Norm. III. n. 51.*

— angustata. — b. *Nov. Mant. (undulata Hartm.)*.

*Ann.* Normalt äro bladen hos oss alltid under hvit- eller is-grå, tillfälligtvis har jag dock sett dem äfven under helt och hållet eller till hälften gröna. Meyer i *Chlor. Hann.* antager hos denna, *S. fragilis* o. s. v. den under gröna formen för den typiska, den isgrå för en afart. Vi äro öfvertygade, att så väl af dessa, som *S. phyllofolia*, *repens* och öfrige arter, den under isgrå formen alltid är den typiska. Mera märkvärdige synes mig afvikelserne i bladformen. En småbladig artförändring med elliptiska föga spetsade blad (*S. amygdalina* Smith Engl. Fl.) finnes i de högre bergstrakterne; en storbladig med aflångt lancettlika långspetsade blad (*S. Hoffmanniana* Smith) finnes vid flodernes nedra lopp och

odlas i de södra provinserne. Afarten *angustata* är mera smalbladig än *S. triandra* Smith. Den har blifvit förväxlad med följande art, men bladen äro icke vågiga. Ehuru arten egentligen tillhör Norrländska elfverne finnes den icke i Lapp-land för än inom Ryska gränsen åt Kemi.

6. *S. undulata* Ehrh. — *Nov. Mant. p. 62. Herb. Norm. III. n. 55.*

\* *S. hippophaëfolia* Thuill.

*Ann.* I Södra Sverge är den endast sparsamt odlad, men på S. Öland är den ymnig på pilvallar; kring Mälaren finnes den åter flerstädes vid stränder och på åbräddar. (*S. fragilis* ♀. Myrin Coroll. Fl. Ups.) — I min öfvertygelse hör *S. hippophaëfolia* hit som underart; den står fullkomligt i samma förhållande till *S. undulata* som *S. purpurea* till *S. Helix*; hängenen nemligen äro dubbelt mindre och bladen otydligare sågade. Vexande blandade skiljas de icke genom något olika utseende, hvarföre *Ehrhart* icke heller skiljde dem. Att den af mig i *Nov. Mant.* beskrifna *S. hippophaëfolia* är samma som Kochs, vittnar hvarje ord i beskrifningen; den skall lemnas i Herb. Norm.

II. *Helix.* (Af \* *Griseæ* Borr. finnes ingen inhemsk art).

\* \* *Purpureæ.*

† *S. rubra* Huds. — *S. viminalis* A. *Liljebl. Sv. Fl.!*

Finnes endast odlad i Skåne, V. Götland o. s. v. men ingenstädes förvildad eller i den mängd att den kan anses inhemsk. Lemnar likväl bättre vidjor, helst till finare korgarbeten, än någon annan art. Förtjenar att odlas i mängd.

7 *S. purpurea*. L. — *It. Scan. p. 252. Herb. Norm. II. n. 56.*

— *Helix. L. — Herb. Norm. II. n. 57.*

*Ann.* Egentligen är *S. Helix* stamformen, *S. Lambertiana* Smith en bredbladigare artförändring deraf, och *S. purpurea* en genom kappning frambragt afart, liksom *S. viridis corallina* o. s. v.

III. *Vetrix*. \* *Chrysanthæ*, risgreniga, högnordiska (eller alpiska) arter.

8. *S. Daphnoides* Will. — *Nov. Mant. I p. 46. Herb. Norm. VI.*

\* *S. acutifolia* Willd.

*Ann.* Den på sydliga fjällarne förekommande ludna afarten finnes icke i Norden; den glatta åter vid Glommen och flera elfvar i mellersta Norge — och vid Dalelven på strandängarne i Mora Sn. af Dalarne finnes en form med lancettlika stipler, som tydligen hör till eller visar öfvergång till *S. acutifolia*, hvilken odlas flerstädes i S. V. Sverige, ehuru nyligen införd. Den förhåller sig till den egentl. *S. Daphnoides* fullkomligen som *S. pendula* till den vanliga *S. fragilis*. I *Weinm. Fl. Petrop.* anföres äfven *S. Daphnoides* som vexande på flodstränderne, och *S. acutifolia* som en smalbladig vid byarne odlad var. deraf. — Det var uti en samling af blommande pilquistar meddelade af Herr Notarien *Claësson* vi först fingo spaning på denna art som Svensk; genom de talrika blom- och blad-exemplar som *Demoiselle Arosenius* i år behagat insamla för *Herb. Norm. VI.* kunna vi bestyrka att denna sköna art äfven tillhör Svenska flora.

9. *S. lanata* L. — *Fl. Lapp. n. 368 t. 7. f. 7.*

— glandulosa *Wahlenb.*

\* *depolita* *Wahlenb.*

*Ann.* Eburu olika och otvifvelaktigt skilda, är svårt upgifva någon bestämd karakter emellan denna och föregående. Bladens form, beklädnad, hängenens hvit- och gullhårighet o. s. v. variera lika hos båda. Underarten *depolita* har äggrunda eller hjertlika blad, utvexta fullkomligt glatta, under isgrå, yngre jemte hängenens finludna (icke långulliga).

10. *S. Laponum* L. — *Fl. Lapp. n. 366. t. 8. f. t.* — *Hartm. S. limosa* *Wahlenb.*

— *ovalifolia* *Wimm.* (bladen mest bara).

\* *S. leucophylla* Willd. — *L. Lapp. n. 362. t. 8. f. o. q.*

*Anm.* Äfven Prof. *Trauvetter* har anmärkt (utan att kunna känna Doktor *Hartmans* bestämning) att Linnés *S. Laponum* måste höra till denna art. — Underarten, hvilken Linné antog för egen art, har hos nyare alldeles försvunnit, men är så utmärkt, att flera sämre ofta erkännas för arter. Hufvudformen (och det är endast den jag erhållit från Lapp-land) är mera risgrönig, bladen (ofta jembredt-lancettlika) lika afsmalnande åt båda ändar, utvexta utmärkt styfva, på öfre sidan långsletter fårade, mörkgröna, under torkning svartnande, på undre sidan klädde med tjockt intrassladt ludd, i kanterne vågige och nedböjde; hängenen blommande äggrunda, fruktbarande korta, ofta krökte, med tätt packade utspärrande spetsiga fröhus; stiplerne, om de finnas, halft hjertlika. Underarten har smala vidjelika grenar, bladen betydligt bredare synnerligen mot basen (ägglika) endast up-åt spetsade, yngre fint nätadrigt skrynkliga äldre slata, platta, ljusgröna, under torkning icke svartnande, alltid utmärkt mjuka och böjliga, under snöhvitt silkesharige; blommande hängen aflånga, fruktbarande kortskaftade utdragna raka; fröhusen efter stiftets affallande trubbiga, icke utspärrande; stip-lerne, om de finnas, små ägglika. Synes mest tillhöra Norr-land, Dalarne, Westmanland (*Sjöstrand*), men den Upsali-ensiska är, som *Ehrhart* redan anmärkt, *S. Laponum*.

11. *S. canescens* s. *S.* Linnæana *Fr. Nov. Mant.* p. 58 (1832). *Salix. Linn. Lapp. n. 367 et Herb. Linn.* "Species distincta" Smith. *S. Caprea* β. *Linn. Succ. n. 900.* *S. cinerea* A. *Liljeb. Sv. Fl. 2. p. 303.* *S. limosa cinerascens* *Whlbb. Fl. Succ. ed. 2.* *S. cinerea* β. *Laestad. in Nov. Act. Ups. XI. — Herb. Norm. V. n. 64.*

— obtusifolia, bladen omvänt äggrunda trubbiga n. glatta. *L. Fl. Lap. t. S. f. u.* *S. obtusifolia* *Willd.* *S. capreo* — *limosa* *Læstad. in litt.*

\* *Læstadiana*, bladen stora hinnaktiga lancettlikt-aflånga helbräddade spetsiga fint mjukhåriga, äldre på öfre sidan glatta jemte de smala vidjelika grenarne mycket mjuka, frö-

husen mindre spetsade. *S. cinereo-limosa* *Laest.!* *in litt.* Liknar ganska mycket *S. Seringeana*, svårigen skiljbar; men motsvarar fullkomligen *leucophylla* under föregående.

*Anm. 1.* Hufvudarten finnes i N. Lappmarkerna flerstädes, men sparsamt, och, enligt *Sommerfelt*, i Salt-dalen. Den liknar mest *S. cinerea*, men står i naturlig förvandtskap närmast *S. Laponum*, hvilket äfven bestyrkes af den fullkomligt öfverensstämmande varietetens-cyklen. Afarten *obtusifolia* liknar mer *S. Caprea alpestris*; den är funnen i Torneå-Lappm. af *Liljeblad!* och vid "Pawrajaur i Luleå Lappmark" af Pastor *Laestadius*; underarten endast af den sistnämnde vid Arfvidsjaur, Långträsk, men sparsamt. Beklädnaden är hos alla mycket föränderlig; hufvudarten har jag med långa smala blad utan ett enda hår ens under luppen; äfven afarten finnes glatt; (hufvudarten af *S. Laponum* finnes på öfversvämmade ställen äfven utan något enda hår på bladen).

*Anm. 2.* Denna af *Linné* först upptäckta art benämnde jag först *S. Linnaeana* (se *Nov. Mant.*); men sedan de några och 60 pilbenämningarna gifva på — *ana* lyckligen försvunnit, ville jag icke öka deras antal, utan kallade den *S. canescens*, såsom mest karakteristiskt. Sedan *Willdenow*s *S. canescens* försvunnit som jag redan anmärkt i *Nov. Mant.*, eller blifvit upplöst i flera arter efter dess herb. (men den typiska, i Berlinska trädgården! odlade, hör bestämdt till denna grupp, ej till *S. Seringeana*, jemf. *Link Hort. Ber.* och *Koch Sal. Eur.*), så bör detta namn rättast behållas här, åtminstone finnes ingen anledning att införa ett nytt; vida nödvändigare vore då att forkasta *S. acuminata* *Smith* och otaliga andra, som förut varit tillagde andra arter. Skulle man ändå önska ett nytt namn, så borde väl det efter *förste upptäckaren af förste bestämmaren föreslagna* eller *S. Linnaeana* bibehållas.

\* \* *Viminales*, med raka vidjelika grenar. *Sydliga*, mest odlade arter.



12. *S. mollissima* Ehrh. — Fr. Nov. p. 283. Herb. Norm. I. n. 65.

13. *S. viminalis* L. — Suec. n. 901. Herb. Norm. I. n. 64.

*Ann.* *S. viminalis* v. *latifolia* Retz.! Suppl. Scand. hör, enligt de exemplar han under detta namn sjelf odlade i Paradislyckan, till *S. stipularis* Smith, men att han dermed förenade eller i Fl. Oec. förvexlade följande, är uppenbart. *S. stipularis* liknar i hast mest följande, men är bestämdt närmare *S. viminalis*. Den lär blifvit planterad på flygsanden i Halland.

14. *S. lanceolata* Dec. Fr. (e loco: *Paristis!* sed exclus. syn. et descr. Seringei, ad *S. Seringeanam* referendis). Fr. Hall.

— *Smithiana*. (*S. Smithiana* Willd. *S. mollissima* Smith.) H. N. I. n. 63. II. n. 59.

— *Kochiana*. *S. mollissima* Koch in Reg. Bot. Zeit.

*Ann.* Vi egat tre former af denna art; en lågvext risgrenig med mindre på båda sidor grå-ludna blad, som är stamformen och vexer i kärr (se Nov. Mant. 1.); *S. Smithiana* är den vanliga kulturformen, med större vext och blad, hvilka ofvan äro glatta; slutligen en med brungula glattare grenar och gröna, på båda sidor nästan bara blad. Koch, som först beskref den under namn af *S. mollissima*, har sjelf förenat den med *S. Smithiana*. — Vanligen hänföres efter synonymet Decandolles *S. lanceolata* till *S. Seringeana*, men denna alpiska art finnes visst icke kring Paris på jordval-lar, hvilket är det enda vextställe Decandolle för sin *S. lanceolata* upgifver.

V. *Caprea*. — \*Träd eller buskar med tydliga stammar, uprätta grenar och (typiskt) sågade blad.

15. *S. Caprea* L. — Lapp. n. 365.

— *sphacelata*. *S. sphacelata* Willd.

— *alpestris* Nov. Mant. I. *S. Caprea*  $\beta$ . Whlmb. Carp.

*Ann.* Afarten *alpestris* bör hvarken förväxlas med följande eller med *S. Caprea coelanea*, hvilken är en tillfällig form, som äfven är funnen i Skåne. I fjälltrakter har Herr *Laestadius* funnit en lågvext eller förkrympt (alltid, som det synes, steril) form eller *S. Caprea* v. *subdepressa* Læst., hvars grenar äro sotfärgade.

16. *S. grandifolia* Ser. *Saul. n. 20.* — *Linn. Lapp. n. 348 t. 8. f. a. optima!*

Bladen aflånga eller omvänt — ägglika mycket utdragne åt båda ändar spetsade med korta skaft, papperstunna, naggad sågade, utvexta på båda sidor glatta, på öfra sidan glänssande, på undre endast yngre jemte quistar och knoppar finludne, stiplerne stora njurlikt-hjertlika, blommande hängen äggrunda, fröhusen ganska långt skaftade n. syllika silkesludna med omärkligt stift.

*Ann.* En något tvifvelaktig art, som närmar sig både föregående och följande och förekommer endast sporadiskt; jag uptager den efter *Koch* som egen art, emedan den 1) odlad i sydligare klimat bibehåller sig oförändrad och 2) förekommer endast i den fjäll-region, der *S. Caprea* blott framträder som förkrympt buske eller var. *subdepressa*. Se *Regensb. Bot. Zeit. 1830. p. 130.* Denna åter har hela utseendet af en frodigare *S. Caprea*, men bladen äro mera aflånge, spetsade, på båda sidor gröna. Hvad jag af Herr *Laestadius* erhållit under namn af *S. Caprea* v. *cinereaeformis* torde äfven vara en yngre form häraf. — Beskrifningen på *S. fayifolia* ("med omärkligt stift") i *Wahl. Fl. Carp.* passar på det nogaste till vår *S. grandifolia*.

17. *S. cinerea* *Linn.* — *Succ. n. 902.* (a. b. se nedanför).

— *virgata* *Fl. Hall.* (a. b.)

*Ann.* Afarten *virgata* tillhör vestra kusten; den är högst utmärkt genom sin risgröniga vext, yngre tunna, äldre glatta under isgrå blad, små stipler. Så väl af denna som af den vanliga formen förekomma motsvarande artförändringar, en

med smalare lång-spetsiga blad, en med bredare omvänt — äggformiga trubbiga blad. Till dessa artförändringar af den vanliga höra *S. acuminata* Hoffm. och *S. aquatica* Willd. et vulgo; af virgata *S. oleifolia* Smith och *S. aquatica* Smith., hvilken icke är identisk med Willdenows under samma namn, men väl med *S. rufinervis* Decand. Af *virgata* eger jag äfven en glattfruktig artförändring insamlad vid Näs jernverk i Norge.

18. *S. aurita* L. — *Lapp. n. 369.*

— *nemorosa* Nov. Mant. 2.

— *uliginosa*. *S. uliginosa* Willd.

\* *S. ambigua* Ehrh.! — *S. ambigua* "ad *S. auritam* accedens" Koch *Comm.*

— *sublivida* Læst.

*Ann. 1.* I likhet med *S. cinerea* aftager denna art märkbart i frodighet emot Norden och finnes ej i Nordliga Lappmarkerne eller fjälltrakterne (alldeles motsatt i detta hänseendet är den mer analogä än affina *S. depressa*). Deraf har *S. uliginosa* Willd. uppstått, som är en frodig buske, med mycket stora uprätta gropigt skrynkliga vågigt grofsagade eller i kanten krusiga blad, äldre på öfre sidan glatta ofta glänsande, under gröna, sådan den allmänt finnes i S. Sverige; den är en klimaterisk artförändring. Att Linné, som ansåg *S. aurita* endast för Norrlänsk, räknat den sydliga till *S. cinerea* är så mycket säkrare som den är söderut den allmännaste arten och det ekonomiska användandet, som tillägges *S. cinerea* i Fl. Sv., tillhör egentl. *S. aurita*.

*Ann. 2.* En annan ytterlighet af denna art är *S. ambigua* Ehrh., som vanligen förenas med *S. incubacea* L. och till bladformen och stiplerne svärligen kan skiljas derifrån, hvarföre ock Koch antager tvenne former af denna: en som står närmare *S. aurita*, en annan närmare *S. repens*. För min del är jag i likhet med *Seringe*, *Trauvetter* m. fl. öfvertygad, att den förre eller *S. ambigua* Ehrh. ej kan skiljas från *S. aurita*, men väl den sednare (ehuru *Seringe* miss-

tager sig deruti, att han förenar den med *S. spathulata* Whlbn.). Äfven *S. spathulata* Willd. hänföra vi till *S. aurita* underart; ty den är "en 5 fots hög uprätt buske, med under ludna blad" o. s. v. och i *Berl. Baumz.* afbildas den med i spetsen treklufne stipler, som är ett vanligt förhållande, äfven hos *S. cinerica virgata*, då stiplerne blifva smala. — Vår *S. plicata*, som icke är Kochs *S. ambigua*, utan var. deraf enligt Koch, har underjordisk krypande stam, att den liksom *S. repens* bildar en tät skog i jordbrynet, bladen under tilltryckt silkes håriga och dubbelt kortare och tjockare fröhus. Vill man ej antaga den som art borde den snarast hänföras till *S. repens*. Jag förmodar att våra inhemske författare, som icke lemnat någon upmärksamhet åt vår skillnad af *S. ambigua* och *S. plicata*, icke haft tillfälle se den förra vexande. I Skåne fanns *S. ambigua* först sistledne sommar vid Köpinge as utlopp.

(Fortsättes).

## 2. Några ord om *Ulva crispa* Lightf. och *Lyngbya muralis* Ag.; af John Erh. Areschoug.

Då jag i början af sistlidne September insamlade några exemplar af *Ulva crispa* Lightf., och fann *Lyngbya muralis* Ag. stående tätt bredvid, föranledde mig Meyens bekanta påstående, att den förra uppkommer genom en metamorphos af den sednare att lägga litet af dem båda under mikroskopet. Jag fann då såväl hos *Ulva crispa* inblandade trådar af *Lyngbya muralis*, som hos denna sednare små exemplar af den förra, men häruti intet som talade för Meyens mening. Vid närmare undersökning befunnos imedlerlid alla mina förhanden varande exemplar af *Ulva crispa* utbredde öfver ett underliggande stratum af *Lyngbya muralis*; trådarne, hvaraf denna sednare bestod, voro af en högst olika både bredd och inre struktur; några liknade fullkomligt dem hos *Lyngbya muralis*, tagen på annat ställe; andra åter, och dubbelt bredare, visade de trans-

versela strimmorne antingen hela, till en del eller helt och hållet sönderfallna till gröna gryn; ett tredje slag af en ännu betydligare bredd och, så vidt jag kunde se, helt och hållet platta (männe ej den hos Meyen omtalade *Scytosiphon velutinus*?) hade inre structuren fullt öfverensstämmande med den hos *Ulva crisper*. Mellan alla slagen voro tallösa mellanformer. Häraf föreföll mig nu klart, att Meyen ej så aldeles gripit sitt påstående i luften, eller åtminstone till en del sett hvad han sagt. — Att strimmorna hos *Lyngbya muralis* delas till gryn och den från början trinda tråden slutligen blir bandformig, är den slutsats man här synes berättigad att göra. Vidare intet att säga; ty — är den välbekanta *Lyngbya muralis* en själfständig art, ehuru fullkomligen lik och oskiljbar från cotyledonerne till *Ulva crisper*, då dessa befinna sig uti ett visst utvecklingsstadium? eller är allt hvad man hitintills kallat *Lyngbya muralis* allenast att anse som groddtrådar till *Ulva crisper*? — äro de frågor man under närvarande omständigheter kan upkasta, men ej förmår besvara\*).

## II. Literatur.

*Elementa Phyllologiæ. Dissertatio inauguralis Botanica. Auct. Salom. Th. N. Drejer. Hafniæ 1840*  
75 pag. 8:o.

Bland de yngre män, hvilka synas låfva att gifva nytt lif åt Botanikens studium i Danmark, intager Förf. till det arbete, hvars innehåll vi nu kortligen vilja referera, ingalunda lägsta rummet. Han har redan förut inom botaniska literaturen gjort sig känd genom åtskilliga arbeten (*Flora Havniensis*, *Lærebog i den botaniska Terminologi og Systemlære*, m. fl.), i närvarande dissertation söker han mera speciellt utveckla läran om bladen.

Sedan Förf. i inledningen (p. 1—9) dels visat, att närvarande tid fordrar, att den formela terminologi, hvaraf botaniken så länge varit belastad, maste lemna rum för den typi-

\*) Se vidare härom: Meyen i *Linnæa* 1827 p. 388 följ. *Ag. Spec. Alg.* vol. II. p. X LIV.

ska: d. v. s. botaniken fordrar icke endast beskrifningar och benämningar på formerna, utan en framställning af deras naturliga utveckling och demonstrering af deras öfversta och lägsta gradationer; dels ock, utgående från den satsen, att naturen fordrar frihet såväl för organerna som för anden, hvadan plantan utur fröet och knoppen, hvarest den lefver liksom ett sammandraget lif och underkastadt andra omständigheter, höjer sig till en fri utveckling af sina organiska motsättningar, framställer såsom högsta regeln för vextorganismen att dess väsende består i individualisering ("essentia organismi vegetabilis posita est in individualisatione"), hvilken han anser gällande så väl för hela organismen, som för dess särskilda delar, något som han, med afseende på bladen, genom sin afhandling önskar ådagalägga, skrider han närmare till detta sitt föresatta mål. Härvid framställas i 1 Kap. (p. 10—29) "terminologica pauca" med afseende på bladen hos *Phylloblastæ*. Bladens inre elementer äro *nervæ* och *diachyma*; de ytre elementerna eller organiska dimensionerna bestämmas af nervernas eller kärlfasciklarnas flera gånger förändrade direktion i bladet, i det dessa då de utgå från stjälken först divergera, sedan konvergera och fortgå parallelt, derefter slutligen åter divergera och grenas i alla direktio- ner; härigenom bildas tre dimensioner: *vagina*, *petiolus* och *lamina*, hvilka delar dock hos olika vexter äro mer eller mindre tydliga. Som nerverna utgöra bladets skelett, så kommer deras fördelning (*nervatio*) att utgöra liksom skelettet för afhandlingen, hvadan äfven Förf. härvid särdeles uppehåller sig och utgar i sin framställning från *fol. penninervium*, i fråga hvarom han, i stället för de hittills brukliga benämningarne *nervus medius*, *n. laterales* och *venæ*, antager uttrycken *truncus nervi*, *rami* och *ramuli*. Sasom härmed beslägtade former framställas: *fol. palmato-penninervia* ("plures nervi ejusdem validitatis laminam percurrunt apicemque versus convergunt"); *f. mixtinervia* ("tres nervi e basi laminæ exeunt fere ut in triplinerviis, sed nervi laterales non ita apicem versus diriguntur, ut in illis, recta fere via autem ad marginem exeurrunt latere inferiore ramos emittens" t. ex. *Tilia europæa*) och *f. pedinervia* ("petiolus, ubi laminam intrat, statim in 2 ramos dividitur, tertio minore iis interjecto; rami sursum ramos secundarios emittunt" — t. ex. *Tussilagines* etc.). Han framställer derefter öfriga typer för nervernas fördelning, hvaraf han antager 2:ne neml. *Fol. basinervium* ("in quo plures nervi simul e caule folium intrant, et aut invicem aut cum margine paralleli ad apicem usque sese extendunt" — t. ex. *Plantago major*); samt *Fol. ramificationervium* ("in quo petiolus, dum laminæ affigitur, statim plures ramos dimittit"). Dessa, hos hvilka *truncus nervorum* icke förekom-

mer annorlunda än såsom reducerad till en punkt eller nodus, sönderfalla åter i 2 slag: *fol. palminervium* ("petiolus marginalis est, a quo nervi laterales exeunt." ex. Malvaceæ); och *fol. stellinervium* ("e petiolo intramarginali nervi divergentes ad totam peripheriam diriguntur, quasi radii e centro" — t. ex. *Hydrocotyle vulg.*). — Bladen hos *Acroblastæ* hafva enkla nerver, som äro parallela sinsimellan eller med kanten, hvadan de kallas *fol. parallelinervia*. — Bladen hafva hittills betraktats blott med afseende på skelettet; Förf. öfvergår till andra modifikationer hos bladen, som bero af nerveringens beskaffenhet; neml. bladens delning, i hvilket afseende bladen delas i *enkla* och *sammansatta*; de förre åter i *fol. peritoma* (dentata, crenata, serrata), och *fol. incisa* l. *partita*, af tre slag: *fol. lobata*, *laciniata* och *secta*. De sammansatta bladen erbjuda följande hufvudformer: *fol. pinnata* (hvars foliola motsvara nervgrenarne hos *fol. penninervia*), *fol. digitata* (motsvara *fol. palminervia*) och *fol. rotata* (motsvara *fol. stellinervia* — t. ex. *Lupinarter*). Beträffande skillnaden mellan *fol. secta* och *composita* yttrar Förf. att den enda verkliga består i gradationen af delarnas åtskilnad, så att delarne hos *fol. secta* vunnit en mindre, hos *fol. composita* en större grad af individualisering.

I Andra Kapitlet (p. 29—75) framställles "evolutio foliorum per regnum vegetabile." Gående från de lägre till de högre och sedan han anmärkt att hos *inophyta* (svampar och lavar) icke finnas några rudimenter till blad, uppställas såsom första graden *Chlorophyta*; bland dessa möta först Algerna, hos vilkas lägsta ordning *Gongylophycei* ännu ingen bladutveckling börjat, hvaremot den börjar framtrada i den andra *Ascophycei*; bland dessa liksom förutsägas alla bladformerna. Hos mossorna nå bladen en högre grad af individualisation; blad och stjolk åtskiljas, den gröna färgen infinner sig; men särdeles längre hinna de icke här. Hos *Filices* äro väl blad och stjolk åter intimt förenade; i det frondes genom nervering, diachyma o. s. v. utgöra blad, men derjemte genom frambringandet af fruktifikation visa sig bibehålla naturen af stjolk; den inre strukturen är längre hunnen än hos de föregående, i det att elementar-organerna (nerver och diachyma) äro tydligt åtskiljda och allt omgifves af en egen epidermis. — På denna bladens första gradation herskar forma *penninervia*, som divergerar till *mixti-* och *pedi-nervia*, hvaremot ringa spår finnas till forma *palminervia*. — Hos *Acroblastæ*, som representera den andra gradationen af bladens utveckling, framträder åter en motsättning mot den första, i det att bladen, hvilka hos *Filices* framställt sitt sträfvande att gifva nerverne divergens, utbredning och förgrening, nu på den andra gradationen återgå till enkel nervbildning; hos *acroblastæ* rö-

jer sig i allmänhet ingen skillnad mellan petiolus och lamina; bladen hos dem äro ock, till följe af de icke greniga nerverne, typiskt alldeles hela. Säsom typer för de metamorfoser, som bladen inom denna grad undergå, framställas Acroideæ, grasartade vexter och Palmerna. I allmänhet kunna bladen på denna grad sägas representera petiolus; men hos de särskilda typerna visar sig en olika yttring häraf.

Förf. öfvergår därefter till *Phylloblastæ*, hos hvilka bladutvecklingens 3:e och högsta grad framträder; här kan man dock ej visa fortgången af denna utveckling med tillhjälp af vissa bestämda familjer, hvadan man måste gå en annan väg än vid behandlingen af de 2 första gradationerna; för att nå sitt syfte uppställer och utvecklar Förf. några allmänna satsar, neml. med afseende på hela organismen följande: 1. *Omnis organismus centrum sibi formare conatur*; 2. *Omnis organismus eo tendit, ut membris suis quasi vim propriam tribuat*; samt med särskildt afseende på bladen: 1. *folium apicem versus tendit*; 2. *folium laminæ partes in orbem redigere conatur*; 3. *proprius foliorum nisus est acro-amphigeneticus*. Säsom resultat af dessa satsar framstår följande: "*folium perfectissimum extrorsum prorsus limitatum* (a caule separatum et cum eo angulum rectum efficiens), *introrsum plene articulatatum* (in petiolum et laminam diductum, ita ut hæ articulatione distinguantur angulumque definitum efficiant, laminam compositam reddens), *apice exacte radiatum* esse debet." Med ledning häraf framställas typerna för nervfördelningen bland Phylloblastæ i följande ordning: *Fol. basineruia*; *Fol. pennineruia*; *Fol. ramificatoneruia*, de 2 sednare med sina underordnade slag så att *fol. stellineruia* blifva de högsta och fullkomligaste. — I fråga om bladens större eller mindre fullkomlighet i afseende på delningen uppställas följande gradationer: *Fol. peritoma*, *fol. incisa*, *fol. composita*. — Säsom slutligt resultat framställas: *Folium perfectissimum est rotatum*, säsom hos flera tropiska träd särdeles af Bombaceernas och Sterculiaceernas familjer.

Rummet tillåter icke att utförligare utveckla gängen af Förf. deduktion och den vidare tillämpningen deraf, hvadan vi afsluta refereringen af denna afhandling, som måhända redan blifvit väl vidlyftig, hvilket torde ursäktas, då man betänker svarigheten att i korthet redogöra för ett arbete af detta slag, som redan i sig är koncist, men hvilket Ref. så mycket hellre önskade göra något mera känt, som det måhända kommer att dela det öde, som vanligen drabbar afhandlingar utgifna i form af disputation, att neml. förbli obekant för vetenskapens fleste idkare.